

(इंग्रजीत टंकलिखित न्यायनिर्णयाचा मराठी अनुवाद)

[१९६१] १ एस. सी. आर. ७५

आयकर आयुक्त, पंजाब

- विरुद्ध -

श्री ठाकुर दास भार्गव, अधिवक्ता, हिसार.

(न्यायमूर्ति एस. के. दास, न्यायमूर्ति एम. हिदायतुल्ला आणि न्यायमूर्ति जे. सी. शाह)

आयकर - व्यावसायिक आय - पक्षकारांनी धर्मादाय कार्यासाठी पैसा द्यावे या अटीवर खटला स्वीकारणारे अधिवक्ता - अधिवक्त्यांना पैसे देण्यात आले आणि धर्मादाय विश्वस्तसंस्था स्थापन केली - मिळालेली रक्कम व्यावसायिक आय आहे की नाही.

करपात्र व्यक्ती, एक अधिवक्ता आहे ज्यांनी एक प्रकरण या अटीवर स्वीकारले की पक्षकार त्याला रु. ४०, ००० धर्मादाय उद्देशांसाठी देईल आणि त्या पैशाने तो एक सार्वजनिक धर्मादाय विश्वस्तसंस्था स्थापन करेल. पक्षकारांनी करपात्र व्यक्तीला रु. ३२,५०० दिले आणि त्याने त्याद्वारे एक विश्वस्तसंस्थेची स्थापना केली. करपात्र व्यक्तीने असा दावा केला की ही रक्कम रु. ३२,५०० हे त्यांची व्यावसायिक आय नव्हती कारण ही रक्कम त्याला धर्मादाय संस्थेसाठी विश्वासाने देण्यात आली होती.

असे मत व्यक्त करण्यात आले की ही रक्कम करपात्र व्यक्तीची व्यावसायिक आय आहे आणि ती आयकराला पात्र आहे. जेव्हा हे पैसे करपात्र व्यक्तीला दिले होते, तेव्हा विश्वस्तसंस्थेच्या स्वरूपात कोणताही विश्वास किंवा बंधन निर्माण केले गेले नव्हते. ज्या पक्षकारांनी पैसे दिले त्यांनी कोणत्याही विश्वस्तसंस्थेची स्थापना केली नाही किंवा करपात्र व्यक्तीवर कायदेशीररित्या अंमलबजावणी करण्यायोग्य कोणतेही बंधन लादले नाही. जेव्हा करपात्र व्यक्तीला ते पैसे मिळाले, तेव्हा ती त्यांची व्यावसायिक आय होती, जरी त्याने प्राप्त झाल्यावर त्या पैशातून धर्मादाय विश्वस्त संस्था स्थापन करण्याची इच्छा यापूर्वी व्यक्त केली होती. करपात्र व्यक्तीच्या, त्याला दिलेल्या शुल्कातून विश्वस्तसंस्था स्थापन करण्याच्या स्वतःच्या ऐच्छिक इच्छेमुळे, विश्वस्तसंस्था किंवा कायदेशीररित्या अंमलबजावणी करण्यायोग्य बंधन निर्माण झाले नाही.

राजा बेजॉय सिंग दुधुरिया -विरुद्ध - आयकर आयुक्त, बंगाल, [१९३३] आय. टी.
आर. १३५, संदर्भित.

दिवाणी अपील अधिकारिता : दिवाणी अपील क्र २३६/१९५५.

पंजाब उच्च न्यायालयाच्या दिवाणी संदर्भ क्र. ७/१९५२ मधील दिनांक ३ ऑगस्ट १९५३ रोजीच्या निकाल आणि आदेशाविरुद्ध अपील.

अपीलकर्त्यातर्फे एम. सी. सीतलवाड, भारताचे महान्यायप्रतिनिधी, के. एन. राजगोपाल शास्त्री आणि डी. गुप्ता.

उत्तरवादीतर्फे एन. सी. चॅटर्जी आणि एस. के. सेखरी.

१९६०. २७ जुलै. न्यायालयाचा निर्णय यांच्याद्वारे देण्यात आला

एस. के. दास, न्यायमूर्ती - भारतीय आयकर अधिनियम , १९२२ च्या कलम ६६ ए च्या उपकलम २ च्या तरतुदीनुसार, पंजाब उच्च न्यायालयाच्या त्यावेळच्या सिमला येथील पीठाने, दिलेल्या योग्यता प्रमाणपत्रावरील हे अपील आहे. हे प्रमाणपत्र दिनांक २८ डिसेंबर १९५३ रोजीचे आहे आणि त्यात अपीलकर्ता असलेल्या पंजाबच्या आयकर आयुक्तांनी केलेल्या अर्जावर ते मंजूर करण्यात आले होते. संबंधित तथ्ये खाली थोडक्यात सांगितली आहेत. निर्धारण वर्ष १९४६-४७ साठी, हिसार येथील अधिवक्ता आणि आमच्यासमोर उत्तरवादी असलेले पंडित ठाकूर दास भार्गव यांना रु. ५८,४७५/- च्या एकूण आकारणीयोग्य उत्पन्नावर आयकर हा खाते वर्ष १९४५-४६ मध्ये आकारण्यात आला. या रकमेमध्ये रु. ३२,५००/-ही रक्कम जुलै १९४५ मध्ये फारुखनगर प्रकरण म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या एका खटल्यात आरोपी व्यक्तींचा बचाव करण्यासाठी उत्तरवादीला प्राप्त झाल्याचे सांगितले गेले. करपात्र व्यक्तीने असा दावा केला की ही रक्कम रु. ३२,५००/- हे त्यांच्या व्यावसायिक आयचा भाग नव्हता, कारण ही रक्कम त्यांना धर्मादायासाठी विश्वासाने देण्यात आली होती. करपात्र व्यक्तीचा हा दावा आयकर अधिकाऱ्याने किंवा आयकर अधिकाऱ्याच्या आदेशावरून अपील ऐकलेल्या अपील सहाय्यक आयुक्तांनी स्वीकारला नाही. या दोन्ही अधिकाऱ्यांनी असे मत व्यक्त केले की करपात्र व्यक्तीला रु. ३२,५००/- हे त्याचे व्यावसायिक आय म्हणून प्राप्त झाले आणि नंतर करपात्र व्यक्तीने दिनांक ६ ऑगस्ट १९४५ रोजी न्यासविलेखाद्वारे स्थापना केलेल्या विश्वस्तसंस्थेने करपात्र व्यक्तीचे व्यावसायिक आयच्या पावतीचे स्वरूप किंवा वर्णन बदलले नाही. त्यांनी पुढे असे मत मांडले की ज्या व्यक्तींनी करपात्र व्यक्तीला

पैशाचा भरणा केला त्यांनी कोणतीही विश्वस्तसंस्था स्थापन केली नाही किंवा करपात्र व्यक्तीला बंधनकारक असलेल्या विश्वस्तसंस्थेच्या स्वरूपातले कोणतेही बंधन लादले नाही आणि तथ्यानुसार आणि कायदानुसार करपात्र व्यक्ति स्वतः त्याच्या व्यावसायिक आय मधून विश्वस्तसंस्था स्थापन केली होती. त्यामुळे, करपात्र व्यक्तीला ती व्यावसायिक आय म्हणून मिळाल्यानंतर लगेचच कर आकारला गेला आणि त्याचे भविष्यातील उद्दिष्ट किंवा अर्ज, कर आकारणीच्या उद्देशाने अप्रासंगिक होता. अपील सहाय्यक आयुक्तांच्या आदेशावरून पुढील अपील आयकर अपील न्यायाधिकरण, दिल्ली शाखेकडे करण्यात आले. न्यायाधिकरणाला जी तथ्ये आढळली ती आम्ही आता सांगणार आहोत, परंतु मिळालेल्या तथ्यांवरून घेतलेला त्याचा निष्कर्ष खालील शब्दांमध्ये व्यक्त करण्यात आला होता: "या प्रकरणातील आय कोणत्याही टप्प्यावर करपात्र व्यक्तीला प्राप्त झाली नाही. करपात्र व्यक्तींनी घातलेली स्पष्ट अट लक्षात घेऊन जेव्हा त्यांनी वकीलपत्र स्वीकारले तेव्हा एक ऐच्छिक विश्वस्तसंस्था स्थापन झाली जी असायलाच हवी होती आणि जी पैसे मिळाले, त्यानंतर लेखी स्वरूपात करण्यात आली. आरोपी आणि इतर व्यक्तींकडून मिळालेली देयके विश्वस्तसंस्थेच्या वतीने प्राप्त झाली होती, ना की करपात्र व्यक्तीला त्याच्या वैयक्तिक भूमिकेत असताना प्राप्त झाली. या दृष्टिकोनातून आम्ही रु. ३२,५००/- ची रक्कम आकारणीमधून वगळून टाकतो."

त्यानंतर अपीलकर्त्याने न्यायाधिकरणाच्या आदेशातून उद्धवलेल्या विधिविषयक प्रश्नावर उच्च न्यायालयात प्रकरण दाखल करण्यासाठी न्यायाधिकरणाकडे धाव घेतली. न्यायाधिकरणाचे असे मत होते की त्यांच्या आदेशातून विधिविषयक प्रश्न उद्धवला आहे आणि हा प्रश्न त्याने खालील परिभाषेत तयार केला आहे:

"दिनांक ६ ऑगस्ट १९४५ रोजी त्याने नंतर अंमलात आणलेल्या न्यासविलेखात नमूद केलेल्या परिस्थितीनुसार, रु ३२,५००/- ही करपात्र व्यक्तीला प्राप्त झालेली रक्कम ही त्यांच्या अखत्यारातील व्यावसायिक आय करपात्र होती का किंवा ती रक्कम त्यांना विश्वस्तसंस्थेच्या वतीने मिळालेली रक्कम होती आणि नाही की ती एक व्यक्ती म्हणून त्यांना ती प्राप्त झाली होती. "

असे दिसते की एक प्रकरण मांडताना न्यायाधिकरणाने एक अतिरिक्त प्रश्न तयार केला की विश्वस्तसंस्थेची स्थापना रु ३२,५००/- ह्या रक्कमेचा भरणा करतेवेळी किंवा त्यापूर्वी करण्यात आली होती का, परंतु त्यांनी तयार केलेल्या मुख्य प्रश्नात हा अतिरिक्त प्रश्न अंतर्भूत

असल्याचे मत व्यक्त केले. त्यानुसार भारतीय आयकर अधिनियमाच्या कलम ६६ अंतर्गत उच्च न्यायालयात एक प्रकरण दाखल करण्यात आले आणि उच्च न्यायालयाने दिनांक ३ ऑगस्ट, १९५३ रोजी दिलेल्या निकालाद्वारे करपात्र व्यक्तीच्या बाजूने प्रश्नाचे उत्तर दिले, ज्यामध्ये असे म्हटले गेले की, "करपात्र व्यक्तीला प्राप्त झालेले रु ३२,५००/- रुपये त्यांना व्यावसायिक आय म्हणून प्राप्त झाले नव्हते, परंतु ते विश्वस्तसंस्थेच्या वतीने प्राप्त झाले होते आणि नाही की एक व्यक्ती म्हणून ते प्राप्त झाले होते." त्यानंतर अपीलकर्त्याने उच्च न्यायालयात धाव घेवून या निकालात पूर्वी नमूद केलेले योग्यता प्रमाणपत्र प्राप्त केले.

करपात्र व्यक्तीला मिळालेल्या रु. ३२,५००/- या रकमेच्या प्राप्तीच्या संदर्भात न्यायाधिकरणाला सापडलेली तथ्ये आम्ही आता सांगणार आहोत ज्यातून न्यायाधिकरणाने आपला निष्कर्ष काढला. परंतु न्यायाधिकरणाने तयार केलेल्या प्रश्नानुसार आणि उच्च न्यायालयाने दिलेल्या उत्तरानुसार, दिनांक ६ ऑगस्ट १९४५ रोजी न्यासविलेखात नमूद केलेल्या परिस्थितीत, करपात्र व्यक्तीला प्राप्त झालेले रु ३२,५००/- हे त्याच्या अखत्यारात असलेली व्यावसायिक आय होती का. त्यामुळे, प्रथमतः न्यासविलेखातील उद्देश्यकथनाचा संदर्भ घेणे योग्य ठरेल. उत्तरवादीने न्यासविलेखात असे म्हटले आहे की त्याने गेल्या काही वर्षांपासून त्याचा वकिलीचा व्यवसाय कमी केला आहे आणि जून १९४४ नंतर मिळणारे त्याची व्यावसायिक आय ही धर्मादाय आणि कर भरण्यासाठी राखून ठेवली आहे. तेव्हा त्यांनी असे म्हंटले की : "त्यानुसार मी त्यावर काम करत आलो आहे. फारुख नगर, जिल्हा गुडगाव मधील ग्रीन -विरुद्ध - चुट्टन लाल इ. या प्रकरणामध्ये, नातेवाईक आणि आरोपींनी खटल्याच्या सुनावणीदरम्यान माझ्याद्वारे खटला चालवण्याची तीव्र इच्छा व्यक्त केली. शेवटी त्यांच्या चिकाटीमुळे आणि दिलेल्या वचनामुळे की ते मला रु. ४०,०००/- धर्मादाय प्रयोजनासाठी देतील आणि त्यातून मी एक सार्वजनिक धर्मादाय विश्वस्तसंस्था स्थापन करेल यावरून मी खटला चालविण्यास सहमती दर्शवली. प्रकरण आता निकाली लागले आहे. आरोपी आणि त्यांच्या नातेवाईकांनी मला रु. ३२,५०००/- धर्मादाय आणि विश्वस्तसंस्था स्थापन करण्यासाठी दिले. ही रक्कम बँकेत जमा करण्यात आली आहे. जर त्यांनी इतर कोणतीही रक्कम दिली तर ती देखील त्यात समाविष्ट केली जाईल. त्यानुसार, उक्त रकमेसह आणि इतर कोणत्याही रकमेसह जी नंतर देऊ केली जाऊ शकते किंवा विश्वस्तसंस्थेत समाविष्ट केली जाऊ शकते यासह मी खालील अटींसह हे विश्वस्तसंस्था स्थापन करतो."

(त्यानंतर विश्वस्तसंस्थेचे नाव आणि उद्दिष्टे इत्यादीं). न्यायाधिकरणाने उत्तरवादीची विधाने योग्य म्हणून स्वीकारली की ते सुरुवातीपासूनच फारुखनगर प्रकरणात वकीलपत्र स्वीकारण्यास तयार नव्हते; उत्तरवादीने म्हटल्याप्रमाणे, त्यानंतर बारच्या काही सदस्यांच्या आणि काही प्रभावशाली स्थानिक लोकांच्या विनंतीवरून त्यांचे मन वळविण्यात आले की ह्या प्रकरणात आरोपी व्यक्ती रु. ४०,०००/- एका धर्मादाय विश्वस्तसंस्थेसाठी देतील जे उत्तरवादी स्थापन करतील. परिणामतः, रु. ३२,५००/- रक्कमेचा आरोपी व्यक्तींनी किंवा त्यांच्या वतीने भरणा करण्यात आला होता आणि न्यायाधिकरणाने म्हटल्याप्रमाणे, दिनांक ६ ऑगस्ट १९४५ रोजीच्या न्यासविलेखाद्वारे उत्तरवादीने धर्मादाय विश्वस्तसंस्था स्थापन केली होती, ज्याचे उद्देशकथन आम्ही वर उद्धृत केले आहे.

आमच्या समोर असलेला प्रश्न असा आहे की न्यायाधिकरणाने पूर्वोक्त तथ्यांवरून काढलेला योग्य वैध अनुमान काय आहे. न्यायाधिकरण आणि उच्च न्यायालय या दोघांनीही असा अनुमान काढलेला आहे की ज्या व्यक्तींनी करपात्र व्यक्तिला पैसे दिले त्याने धर्मादाय न्यास स्थापन केली आणि करपात्र व्यक्तीने दिनांक ६ ऑगस्ट १९४५ रोजीच्या न्यासविलेखाखाली जे सर्व काही केले ते न्यासाच्या तरतुदी लेखनिविष्ट केल्या. उच्च न्यायालयाने, त्यामुळे, **राजा बेजॉय सिंग दुधुरिया - विरुद्ध - आयकर आयुक्त, बंगाल**^१ या प्रकरणात प्रिवी कौन्सिलने निर्धारित करून दिलेले तत्त्व लागू केले आणि असे विचार व्यक्त केले की, ज्या व्यक्तींनी पैसे दिले त्याने करपात्र व्यक्तीवर लादलेले आबंधन अधिभावी ठरवून, रु. ३२,५००/- ची रक्कम कधीही करपात्र व्यक्तीचे आय बनले नाही; आणि करपात्र व्यक्तीद्वारे त्याच्या आय चा काही हिस्सा वापरण्याचा कोणताही प्रश्न नसल्याने ज्यावेळी रक्कम दिली त्याच क्षणी ती विश्वस्त संस्थेची मालमत्ता बनली.

अपिलार्थीच्या वतीने अशी बाजू मांडण्यात आली आहे की न्यायाधिकरण आणि उच्च न्यायालयाने काढलेला अनुमान हा आढळलेल्या तथ्यांपासून वाहणारा योग्य वैध अनुमान नाही, आणि अपिलार्थीच्या वतीने उपस्थित झालेले विद्वान महान्यायप्रतिनिधीच्या नुसार योग्य वैध अनुमान असा आहे की करपात्र व्यक्तीने रक्कम त्याचे व्यावसायिक आय म्हणून घेतले होते, ज्याबाबत त्याने नंतर दिनांक ६ ऑगस्ट १९४५ रोजीच्या न्यासविलेखाद्वारे विश्वस्त संस्था स्थापन केली; त्यांनी असे सादर निवेदन केले आहे की जेव्हा पैसे घेतले तेव्हा कोणतीही

1 (१९३३) १ आय. टी. आर. १३५

विश्वस्त संस्था किंवा ज्या व्यक्तीने पैसे दिले त्याने करपात्र व्यक्तीवर लादलेले कोणतेही कायदेशीर आबंधन नव्हते, ज्याने रकमेला करपात्र व्यक्तीचे व्यावसायिक आय बनण्यापासून प्रतिबंध केले. त्यांनी असाही युक्तिवाद केला आहे की विश्वस्त संस्थेच्या अस्तित्वाने देखील रक्कम करपात्र व्यक्तीच्या अखत्यारात व्यावसायिक आय होण्याच्या आधी ती विश्वस्त संस्थेकडे वळवली होती असे मानता येऊ शकेल नसेल तर काहीही फरक पडणार नाही.

आम्हाला असे वाटते की या प्रकरणात उपस्थित केलेला प्रश्न अत्यंत संक्षिप्त उत्तराने निर्णीत करता येऊ शकतो आणि ते उत्तर आहे की न्यायाधिकरणाला आढळलेल्या तथ्यांवरून योग्य वैध अनुमान असा आहे की करपात्र व्यक्तीला दिलेली रु. ३२,५००/- ची रक्कम ही ज्यावेळेस ती दिली तेव्हा ती त्याची व्यावसायिक आय होती आणि त्यावेळेस कोणत्याही विश्वस्त संस्थेची स्थापना झाली नव्हती किंवा विश्वस्त संस्थेच्या स्वरूपातील कोणतेही आबंधन निर्माण झाले नव्हत आणि जेव्हा करपात्र व्यक्तीने दिनांक ६ ऑगस्ट १९४५ रोजीच्या न्यासविलेखाने विश्वस्त संस्था स्थापन केली, तेव्हा त्याने त्याच्या व्यावसायिक आय चा काही भागाचा न्यास मालमत्ता म्हणून वापर केला. आम्ही ते तसे असल्याचे मत व्यक्त केल्याप्रमाणे जर तो निष्कर्ष असेल तर, प्रिवी कौन्सिलने **बेजॉय सिंग दुधुरिया**^१ यांच्या प्रकरणात घालून दिलेले तत्त्व लागू होणार नाही. उच्च न्यायालयाने विचार व्यक्त केल्याप्रमाणे हे अगदी खरे आहे की हेतू दर्शविण्यास पुरेशे असलेल्या कोणत्याही भाषेच्या द्वारे विश्वस्त संस्था स्थापन करता येऊ शकते आणि त्यासही कोणत्याही तांत्रिक शब्दांची आवश्यकता नाही. जे प्रामुख्याने शर्तीचे शब्द आहेत अशा शब्दांचा वापर करून सुद्धा विश्वस्त संस्था स्थापन करता येऊ शकते "जिथे विश्वस्त व्यवस्थेच्या अत्यावश्यक गोष्टी, म्हणजे, जेथे देणगीचा विषय लागू करावयाचा आहे त्या आदात्यावर अवलंबून नसलेली प्रयोजने आहेत आणि त्या प्रयोजनांची पूर्तता करायचे आबंधन आदात्यावर आहे, आहेत तिथेच केवळ असे शब्द विश्वस्त संस्था घटीत करतील". न्यायाधिकरणाचे निष्कर्ष पुरेसे स्पष्टपणे दर्शवितात की ज्या व्यक्तींनी रु. ३२,५००/- ची रक्कम दिली आहे त्यांनी विश्वस्त संस्था स्थापन करण्याचे किंवा आबंधन लादण्याचे कोणतेही बंधनकारक स्वरूपाचे शब्द वापरले नाहीत. ते फारुखनगर प्रकरणात करपात्र व्यक्तीची सेवा घेण्यासाठी उत्सुक होते; करपात्र व्यक्ति सुरुवातीला आपली सेवा देण्यास राजी नव्हते आणि

1 (१९३३) १ आय. टी. आर. १३५

नंतर त्याने फारुखनगर प्रकरणातील आरोपी व्यक्तींचा बचाव करण्याबद्दल त्याला देण्यात येणाऱ्या पैशातून तो स्वतःच एक धर्मादाय न्यास स्थापन करेल असे प्रस्तावित करून सहमती दिली. दिनांक ६ ऑगस्ट १९४५ रोजीच्या न्यासविलेखात केलेल्या विधानांने स्थिती निःसंशयपणे स्पष्ट केली. करपात्र व्यक्तीने त्यात म्हटले आहे की तो वकील म्हणून जून १९४४ नंतर प्रोद्युक्त होणारे त्याचे व्यावसायिक आय कर व धर्मादाय याचा भरणा करण्यासाठी राखून ठेवत होता आणि त्यानुसार, जेव्हा त्याला फारुखनगर प्रकरणात त्याची व्यावसायिक आय प्राप्त झाली तेव्हा त्याने अशा मिळालेल्या पैशातून धर्मादाय न्यास स्थापन केला. न्यासविलेखातील स्पष्ट विधान, न्यायाधिकरणाने बरोबर म्हणून स्वीकारलेले विधान असे आहे की करपात्र व्यक्तीने काही अटी, इत्यादींवर विश्वस्त संस्थेची स्थापना केली. असे कुठेही नमूद केलेले नाही आहे की ज्या व्यक्तींनी पैसे दिले त्यांनी विश्वस्त संस्था स्थापन केली किंवा करपात्र व्यक्तीवर कायदेशीररित्या अंमलबजावणी करण्यायोग्य आबंधन लादले. करपात्र व्यक्तीने त्याच्या शपथपत्रात देखील असे नमूद केले होते की, संपूर्णपणे स्पष्ट व व्यक्त सामंजस्यावर असे ठरले होते की "जर मी आरोपींचा बचाव केला तर ते मी स्थापना करणाऱ्या धर्मादाय न्यासासाठी रुपये ४०,०००/- देतील, जी धर्मादाय विश्वस्त संस्था मी तयार करणार होतो, आणि तो पैसा कोणत्याही खाजगी आणि वैयक्तिक प्रयोजनांसाठी वापरणार नाही". या शपथपत्रात देखील असे काही सूचित केले नाही आहे की ज्या व्यक्तींनी पैसे दिले त्यांनी विश्वस्त संस्था स्थापन केली किंवा करपात्र व्यक्तीवर कोणतेही आबंधन लादले. करपात्र व्यक्तीची स्वतःची ऐच्छिक इच्छा होती की **फारुखनगर प्रकरणात** आरोपींचा बचाव करण्याबद्दल त्याला दिलेल्या फी तून तो एक विश्वस्त संस्था स्थापन करेल. करपात्र व्यक्तीच्या अशा ऐच्छिक इच्छेने कोणत्याही विश्वस्त संस्थेची स्थापना झाली नाही किंवा अशा ऐच्छिक इच्छेने कोणत्याही कायदेशीररित्या अंमलबजावणीयोग्य आबंधन निर्माण होण्याचे कारण झाले नाही. अशा परिस्थितीत, अपीलीय सहाय्यक आयुक्तांनी यथायोग्य दाखवून दिले की, "जर आरोपी व्यक्तींनी स्वतःच अपीलार्थीने त्यांना दिलेल्या व्यावसायिक मदतीच्या स्मरणार्थ धर्मादाय न्यास स्थापन करण्याचा संकल्प केला होता आणि करपात्र व्यक्तीला त्या प्रयोजनेसाठी त्याला अशा दिलेल्या पैशासाठी विश्वस्त बनविले होते, तर कदाचित, असा युक्तिवाद करता येऊ शकतो की दिलेला पैसा हा आरंभापासूनच धर्मादायासाठी अलग राखून ठेवला होता, परंतु याचा कोठेही काहीही निर्देश नव्हता." आमच्या मते, अपीलीय सहाय्यक

आयुक्तांनी घेतलेला दृष्टिकोन हा बरोबर दृष्टिकोन होता. जरी करपात्र व्यक्तीने जेव्हा त्याला पैसे मिळतील त्या पैशातून धर्मादाय न्यास स्थापन करण्याची इच्छा अगोदर व्यक्त केली होती तरी, जेव्हा ते पैसे करपात्र व्यक्तीने स्वीकारले तेव्हा ते त्याचे व्यावसायिक आय होते. एकदा का असा निर्णय देण्यात आला की रक्कम त्याची व्यावसायिक आय म्हणून प्राप्त केली होती, तेव्हा करपात्र व्यक्ती स्पष्टपणे त्यावरील कर देण्यास जबाबदार आहे. आमच्या मते, उच्च न्यायालयाकडे निर्णयार्थ सोपवलेल्या प्रश्नाचे योग्य उत्तर हे आहे की करपात्र व्यक्तीने प्राप्त केलेली रुपये ३२,५००/- ची रक्कम त्याच्या बॅण्डमध्ये करपात्र व्यावसायिक आय होते.

उत्तरवादींच्या वतीने विद्वान कॉउंसेलने **बेजॉय सिंग दुधुरिया¹** च्या प्रकरणात विहित केलेले तत्त्व ज्या निकालांमध्ये वापरले होते अशा अनेक निर्णयांचा आम्हाला संदर्भ देऊन असा युक्तिवाद केला आहे की जेथे, अधिभावी मालकीहक्क किंवा आबंधनाच्या परिणामी, ते करपात्र व्यक्तीच्या अखत्यारात आय बनण्याच्या आधी, महसूला पैकी रक्कम बाजूस काढून ठेवली आहे तेथे, बाजूस काढून ठेवलेली रक्कम ही न्यायालयाचा हुकूमनामा, लवाद निवाडा किंवा मृत्युपत्राच्या किंवा विलेखाच्या तरतुदींचा सुद्धा परिणामी असू शकेल. आम्ही ज्या निष्कर्षाप्रत आलेलो आहोत त्या लक्षात घेता, ज्यावर भरवसा ठेवला आहे असे निर्णय क्वचितच मदत करू शकतील आणि त्यांचा विचार करणे गरजेचे नाही. आमचा निष्कर्ष असा आहे की ज्यावेळी करपात्र व्यक्तीने रुपये ३२,५००/- ची रक्कम प्राप्त केली तेव्हा त्याच्यावर कोणतेही अधिभावी आबंधन लादले गेले नव्हते.

तदनुसार, आम्ही हे अपील मंजूर करतो आणि उच्च न्यायालयाचा न्यायनिर्णय आणि आदेश बाजूला सारतो. प्रश्नाचे उत्तर म्हणजे करपात्र व्यक्तीने प्राप्त केलेली रुपये ३२,५००/- ची रक्कम ही त्या अखत्यारात त्याचे करपात्र व्यावसायिक आय होते, अपिलार्थीच्या बाजूने आहे. अपिलार्थी त्याच्या संपूर्ण खर्चासाठी हक्कदार असेल.

अपील मंजूर करण्यात आली.

अस्वीकरण

"या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याचा/तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर

1 (१९३३) १ आय. टी. आर. १३५

कोणत्याही कारणाकरिता वापर करता येणार. तसेच, इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणीकरिता वैध मानला जाईल".